

El Bon Pastor

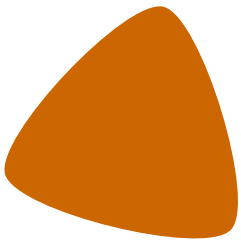
Revista per a preveres

Núm. 105

Octubre de 2018

Any IX

Equip promotor: Agustí Borrell, Norbert Miracle,
Xavier Morlans, Joan Planellas, Armand Puig.

Correcció lingüística: Joaquim Claver.

Disseny original: Albert Fortuny.

Dipòsit Legal T- 1085 - 2014
revistaelbonpastor@gmail.com
www.elbonpastor.cat

Si voleu col·laborar econòmicament en el sosteniment i difusió de
la revista podeu fer els vostres donatius a
La Caixa 2100-0272-33-0101212882

Moltes gràcies

Pòrtic	4
ARMAND PUIG I TÀRRECH	
Un sol cor i una sola ànima	8
La contaminació cognoscitiva	
MIQUEL BARBARÀ ANGLÈS	
Presentes com el llevat	13
Ens està robant l'Església?	
ANTONI MATABOSCH	
Anunciar la Paraula	15
Aprendre contínuament	
JOAN RAMON MARÍN	
Deixebles de l'Evangelí	18
L'aportació de Sant Jeroni a la fe i l'espiritualitat cristiana	
JOAQUIM MESSEGUER	
Al servei de l'altar	20
Mirada sacramental o virtual	
JAUME GONZÁLEZ PADRÓS	
Un bisbe ens parla	22
Actualitzem l'ideal de la Mercè	
JOAN ENRIC VIVES I SICÍLIA	
Hem vist, hem llegit	24
El Pare Joan Cererols i Fornells en el quart centenari del seu naixement (1618-2018)	
DANIEL CODINA	

El dia 20 d'agost d'enguany el Papa Francesc va adreçar una carta oberta al poble de Déu sobre els abusos sexuals a menors, comesos per clergues i persones consagra-des. Els considerava “un crim que genera ferides profundes de dolor i d'impotència”, un crim que fa anys que dura i que ha embrutat el rostre de l'Església. Els abusos sexuals a me-nors trasbalsen el cor de la comunitat eclesial i escandalitzen moltes persones que, tot i no formar-ne part, resten estupefactes i dolgudes davant uns comportaments gravíssims i in-comprendibles. Hi ha un sentiment d'agressió, personal i comunitària, que penetra les fi-bres més sensibles de la humanitat de cadascú i fa sorgir un sentiment de vergonya i de tristesa.

En l'Evangelí es llegeix: «al qui fa caure en pecat (escandalitza) un d'aquests petits que cre-uen en mi, més li valdria que li lliguessin al coll una mola de molí i el tiressin al mar» (Marc 9,42). I encara: “el vostre Pare del cel no vol que es perdi ni un de sol d'aquests pe-tits” (Mateu 18,14). Aquestes dues frases mostren la rotunditat de Jesús envers els qui fan caure els més petits d'entre els deixebles –i també d'entre els qui no ho són. En efecte, quan Jesús reprèn els deixebles i els mana que no posin traves als infants que li són presentats, no fa distincions entre uns infants i uns altres (vegeu Marc 10,13-16). El deixeble no sola-ment no ha d'impedir que els infants vagin cap a Jesús sinó que ha de procurar que Jesús sigui conegut per tots ells. El coneixement de Jesús preserva del mal, de la tribulació i de l'angoixa. El clergue o religiós que abusa d'un dels més petits, li fa un mal profund, sovint inesborrable. En compte d'atansar-lo a Jesús, l'allunya d'ell.

La gravetat dels abusos als infants demana una reflexió d'ordre espiritual sobre les causes que han pogut provocar una situació tan contrària a l'Evangelí de Jesús. En la seva carta del 20 d'agost, el Papa es refereix a una situació que ha durat més de setanta anys. Altres fonts parlen d'un arc temporal encara més gran, i el fan començar abans de la Segona guerra mundial. Es pot afirmar que la pederàstia s'ha esmunyit dins l'Església en ple segle XX i que ha colpit particularment els preveres i els consagrats –també laics–, sense fer distincions de països i cultures. Moltes de les persones que han estat botxins ja han mort, però el dolor de les víctimes persisteix. I també persisteixen algunes de les causes que han provocat una si-tuació com aquesta.

El marc de la crisi provocada pels abusos és l'esquinçament entre fe i vida, entre el que es diu i el que es fa, entre la claredat que ha mogut la vida en el passat i la confusió que la mou en el moment present. Per norma general, els abusadors no eren criminals a l'inici, quan van acceptar un compromís eclesial que incloïa tota la seva vida. Però de mica en mica han anat caient en el pendís de l'anul·lació de l'altra persona, de la seva dignitat. El cos de l'altre

s'ha convertit en una "cosa" a dominar i posseir, enmig d'una espiral que no ha conegut aturador. Les dissimulacions dels superiors, els canvis de residència dels abusadors, l'allunyament temporal de les seves tasques pastorals, han estat respostes que han perpetuat les accions criminals.

Mentrestant, la dignitat de l'altre en tant que fill o filla de Déu ha quedat oblidat. Els ulls han quedat cecs per la bena de la passió irresistible. El mal s'ha fet fort, el desig innoble ha crescut, i la persona de l'altre, la seva condició d'imatge de Déu ha quedat esborrada en ares del "jo" sotmès als desigs terrenals (cfr. Romans 7,5). Abans, però, havia quedat difuminat i potser esborrat el coneixement de Déu. Quan Déu "desapareix" del cor, quan la religió es torna buida, quan la pregària i els sagraments es converteixen en rutina, aleshores el mal troba camp obert i apareix un ésser humà "sense seny ni lleialtat, sense cor ni compassió" (Romans 1,31). L'altre, que és carn de Crist, esdevé carn d'anyell dut a matar (cfr. Salm 44,23). Tot, per satisfer un desig, un afany, que pot ser superat si es confia en Déu i en la seva gràcia.

El Papa Pius XII va alertar diverses vegades sobre el relativisme moral que s'abatia sobre els homes i dones del seu temps, aquell món que havia sortit de la Segona guerra mundial i que emprenia el camí del redreçament econòmic. Començava la societat del benestar, que, sortosament, elevaria el nivell de vida de moltes persones i permetria assolir nivells mai vistos fins aleshores en la història humana. Simultàniament, el mercat i el consum anaven creixent com a referents que es convertien en absoluts. Començava la globalització de l'economia, sense que això significués una globalització de la solidaritat. El món passava a ser gairebé propietat de l'ésser humà, que hi intervenia més com un dominador del creat més que no pas com un guardià. A nivell de decisions morals, s'escampava cada vegada més un sentiment de domini sobre el bé i el mal (cfr. Gènesi 3,5). Com afirma el papa Francesc en l'exhortació *Gaudete et exsultate*, «tot sembla lícit: l'engany, la calúmia, l'egoisme, i tantes formes subtils d'autoreferencialitat» (165). El sentit del bé i el mal es dissol i arriba a dependre de les decisions d'un mateix quan la persona es considera la referència única del propi obrar. Aleshores el criteri de la satisfacció s'imposa, i tot esdevé tolerable i admissible. L'autoengany és complet. Allò que de fet és pervers, passa a ser una cosa sense importància, quasi un passatemps.

Amb el cor "tocat" pel pecat, les coses més sagrades perden la seva sacralitat. La reducció de la persona a les passions de la carn, anul·la l'enteniment i abdueix la voluntat. Si les potències de l'ànima queden tocades de mort, vol dir que la mort es pot escampar sobre aquells moments i situacions en què un ministre de l'Església –bisbe, prevere o diaca– actua al servei dels sants misteris. L'altar passa aleshores a segon o tercer terme. Aquesta actitud de ceguesa espiritual ha fet possible que algunes persones hagin pogut celebrar indignament l'eucaristia. Com diu l'apòstol Pau: «qui menja (el pa) i beu (la copa) sense tenir present que es tracta del cos del Senyor, menja i beu la pròpia condemna» (Primera carta als Corintis 11,29). Tal com va fer notar el Cardenal Ratzinger en el *Via Crucis* del Divendres

Sant de 2005 al Colisseu, aquest atreviment suposa una “traïció”, que es duu a terme en nom de la supèrbia i l'autosuficiència. L'orgull és el pecat seminal, l'origen de tota transgressió de la veritat.

Des del punt de vista comunitari, els abusos a persones indefenses comesos per persones que un dia van consagrar a Déu la seva vida, suposen haver reduït el poble de Déu a una elit que es creu perfecta i superior a la resta. L'Església, però, és el cos místic de Crist i quan un membre sofreix, tots els membres sofreixen, com subratlla el Papa Francesc en la seva carta del 20 d'agost. Però quan s'oblida la naturalesa mística del cos eclesial, quan s'esvaeix la vida concreta de la comunitat cristiana, quan el pensament dels pobres es fon, i només resten el propi jo i les seves “necessitats”, s'entra en una atmosfera sense vida espiritual, plena d'ambigüitats que van creixent i porten a la perdició. L'eclesialitat és fonamental en la vida cristiana. Sense sentit d'Església, sense integració real en el poble de Déu, el «petit grup» s'erigeix en el referent únic. La resta es converteix en embolcall.

El Papa ha demanat que durant aquest mes d'octubre es resi el rosari amb una intenció precisa: pregar perquè l'Església sigui alliberada del domini del mal i de la tenebra i del príncep que els promou. És una petició extraordinària per part d'un Pastor que veu com els llops s'han infiltrat dins el ramat i com han fet mal a les ovelles més petites i indefenses. Llegim en Joan 8,44 que el diable és el “pare de la mentida”, que juga amb el bé i el mal fent creure que són intercanviables. L'engany és pensar que tot és igual i tolerable, i que la gravetat d'uns actes es pot dissimular darrere múltiples excuses. La força de l'enemic s'ha manifestat de manera especial en el domini i manipulació de les consciències i de les voluntats. Hi ha una força de mal que no es pot menystenir ja que ataca el cor i l'asseca. Contra això només serveixen les armes espirituals.

La primera és la pregària, acompanyada de les altres dues obres penitencials, el dejuni i sobretot l'almoina. L'amor als pobres és el gran fre a l'amor per un mateix: l'afecte i la caritat pels més petits és la gran barrera als abusos contra ells. I, per damunt de tot, la pregària és el rearmament imprescindible, el camí del retorn al Pare del cel, el Déu del perdó i de tota misericòrdia. El qui prega obre el cor a la gràcia divina i aquesta deslliga els seus nusos i conflictes interiors. La pregària és l'arma que ajuda a vèncer el pecat personal i el pecat comunitari –del qual ningú no pot sentir-se exclòs, si és sincer amb si mateix. El Papa proposa que la pregària contra els atacs de l'enemic a la santedat de l'Església en aquest temps de dificultats espirituals s'adrexi a Santa Maria i a l'arcàngel Sant Miquel.

La gran escena d'Apocalipsi 12, de caire profètic, pot ajudar a entendre el moment en què vivim. La dona vestida amb el sol infanta un fill, el Rei de l'univers, Jesucrist, el sol de justícia, i és alhora perseguida pel drac roig, el príncep del mal. Déu, però, la preserva i la salva. Miquel i els seus àngels destronen el drac amb els seus àngels i els vencen. D'aleshores ençà, diu la profecia, el drac, ple de ràbia, fa la guerra contra els descendents de la dona, els qui «guarden els manaments de Déu i mantenen ferm el testimoni de Jesús» (Ap 12,17). Aquesta lectura de la història és una guia per al nostre present. La dona, que és figura de

l'Església, passa moments de tribulació però és sostinguda per la protecció divina que s'expressa en la victòria sobre el mal. La dona, que representa igualment Maria, no serà abandonada en els temps de crisi, quan els fonaments semblen esfondrar-se. De fet, ja sant Pau VI va parlar del "fum de Satanàs" per referir-se a les proves que afligien i afligirien la comunitat eclesial. Cal recordar, en aquest punt, la paraula que Jesús adreça als seus deixebles a l'últim sopar: «Vosaltres sou els qui heu perseverat amb mi en els moments de prova» (Lluc 22,28).

I encara: «El qui es mantindrà ferm fins a la fi se salvarà» (Mateu 24,13). Molts preveres i persones consagrades coneixen la perseverança i mantenen la seva fidelitat a l'Evangeli de Jesús. Amb ells, la immensa majoria del poble de Déu, constants en la santedat, els acompanyen en el testimoni. La santedat dels petits i dels pobres sosté l'Església de Déu, i res no la podrà vèncer. Diu Jesús: «Les portes del reialme de la mort no la podran dominar» (Mateu 16,18). Aquest temps de crisi és una ocasió perquè creixi la fondària espiritual dels qui han donat la seva vida per la causa del Regne. Com en els primers segles de cristianisme, es barregen els qui perseveren en la fe i en l'amor i els qui han defallit fent malbé la confiança dipositada en ells per Déu i pels homes. També avui n'hi ha que són màrtirs i n'hi ha que han abandonat el testimoni del Crist. Tots som cridats a recuperar la torxa martirial i vèncer les noves feres que sotgen els cors dels deixebles en un temps en què l'Església ha de ser més que mai sagrament de salvació i principi d'unitat de la gran família humana. Aquesta és la crida que hem rebut del Senyor Jesucrist.

ARMAND PUIG I TÀRRECH

Rector de l'Ateneu Universitari Sant Pacià

La contaminació cognoscitiva

Homilia de Mons. Miquel Barbarà i Anglès a la basílica de Santa Maria del Mar de Barcelona, el dia 11 de setembre

Germanes i germans tots participants en aquesta Eucaristia. Avui celebrar en aquesta església, Catedral del Mar, sembla que tingui més relleu. El que pot la TV!

Ens sentim continuadors dels membres de la Lliga Espiritual que any rere any han anat convocant aquesta celebració, en tan deferents circumstàncies i quan s'ha pogut celebrar, en sufragi dels patriotes catalans, ampliant, com ens ha dit el President, el camp de la memòria a tots els patriotes catalans que ens han precedit. A tots els que han lliurat la vida pel país i per les seves llibertats.

Hem d'agrair molt sincerament, i ho faig d'una manera especial des de Tarragona, el record i la pregària pel Cardenal Vidal i Barraquer, en els 150 anys del seu naixement, els 75 de la seva mort i els 40 de la sepultura de les seves despulles mortals. Explicito també un record i una pregària pel seu important biògraf i divulgador, Mn. Ramon Muntanyola, del qual hem celebrat els cent anys del seu naixement. Per tots ells el nostre record i sobretot la nostra pregària.

Per pregar per tots aquests difunts hem proclamat la Paraula de Déu i després celebrarem l'Eucaristia. La lectura del profeta Isaïes segon ens fa anhelar un país on regni la justícia i la pau, un país en el qual els seguidors de Jesucrist volem viure i donar testimoni amb esperit evangèlic. Per això trobo molt encertada la proclamació de les Benaurances, la carta magna de l'esperit evangèlic. Veurem la vida i tot el món d'una altra manera si realment en el nostre interior estem convençuts que són feliços els pobres en l'esperit, els qui ploren, els humils, els qui tenen fam i set de ser justos, els compassius, els nets de cor, els qui treballen per la pau, els perseguits pel fet de ser justos i els perseguits per ser seguidors de Jesucrist.

Ara bé, quan això s'intenta aplicar a la nostra societat i s'intenta fer-ho en el context social i col·lectiu que estem vivint, no resulta gens fàcil. Avui em vull fixar en una de les dificultats que podem tenir. Em refereixo a una gran contaminació. De què es tracta? Cada vegada som més conscients que patim unes contaminacions de l'aire, de l'aigua i de les deixalles. Però no som gaire conscients d'una altra contaminació que, amb algun autor, en podem dir CONTAMINACIÓ COGNOSCITIVA. Se'ns contamina el nostre coneixement, se'ns contamina el nostre pensament, es contaminen les nostres idees, els nostres sentiments i les nostres vivències i experiències. Una contaminació terrible i molt greu que afecta parts importants de la nostra vida. Les paraules es buiden de contingut, o se'n canvia el contingut. Es tergi-versen els fets. S'expliquen històries que són més una novel·la interessada que una constatació de la realitat. Es van repetint una sèrie d'estereotips com si fossin novetats, quan al-

guns ja porten segles que es van repetint. Es tergiversa la història, els fets i les mateixes cronologies, exposant com a novetats de fa quatre dies, realitats que s'han anat repetint periòdicament i durant molt de temps. Es fan córrer notícies falses com són les famoses “fake news”, notícies falses.

Persones amb unes grans ignoràncies ens volen donar lliçons sobre nosaltres. Només per posar un exemple. S'està parlant de la manipulació, ideologització i politització de l'escola. Els que som grans i vam anar a l'escola als anys 40 i 50 tenim moltes coses a explicar sobre el que és polititzar l'escola i la tergiversació dels continguts en funció d'una política com la que imperava en aquells anys del franquisme.

Ara, però, aquesta explicació de la CONTAMINACIÓ COGNOSCITIVA penso que l'he d'aplicar a dues realitats que estem vivint: Primer, a aquesta celebració que estem fent. I segon, a la memòria del Cardenal Vidal i Barraquer.

Primer: sobre la celebració que estem fent. És ben públic i notori que n'hi ha que no volen participar en aquesta celebració perquè consideren que estem fent un acte polític. D'altres no ho volen fer perquè és un acte religiós. Penso que és un cas greu de contaminació cognoscitiva al voltant del fet religiós! Nosaltres estem fent un acte religiós, cristià i catòlic. Hem fet una proclamació de la Paraula i celebrarem l'Eucaristia. Preguar pels difunts forma part de la praxi i la gran Tradició de l'Església, ja des de l'Antic Testament. I perquè preguem per tots els que han donat la vida per la nostra pàtria no ens desvia del plantejament catòlic. O és que tenim una confusió d'idees. N'hi ha que no tenen clar el que és fer política i el que és fer un acte religiós. Hem de tenir clar que, com diuen els nostres Bisbes a Arrels Cristianes de Catalunya (apartat a Amor i Servei a Catalunya), *resulta fonamental per a nosaltres començar fent referència a l'amor a Catalunya, com a part i forma de l'amor al proïsme*. Pels nostres Bisbes, Catalunya és la nostra pàtria, la qual, citant al cardenal Feltrin, *forma part de l'ordre volgut per Déu*. En el mateix document, els nostres Bisbes, quasi bé amb un to notarial, diuen que *donen fe de la realitat nacional de Catalunya*: el que estem fent ara i aquí de resar per tots els patriotes catalans és un acte profundament religiós i cristià. I perquè és així preguem per tots els que n'han patit les conseqüències i per tots els que han causat aquestes situacions i aquests fets. L'amor i el perdó dels enemics és una característica de l'Evangelí. I cada vegada que resem el Parenostre demanem al Pare que perdoni *les nostres culpes així com nosaltres perdonem els nostres deutors*.

A Mn. Ramon Muntanyola li van assassinar el pare, un germà i un oncle i de seguida va parlar de perdó i de reconciliació. El nostre Bisbe Auxiliar, el beat Manuel Borràs, va morir beneït i perdonant els que el mataven, com van fer tants altres màrtirs.

En segon lloc: crec que he d'aplicar aquesta explicació de la CONTAMINACIÓ COGNOSCITIVA a la memòria del Cardenal Vidal i Barraquer.

Tot el que envolta la seva persona, el seu actuar, la seva història és un cas *claríssim* de contaminació cognoscitiva.

Després de la guerra es va fer una mena de pacte de silenci al voltant de la seva persona. Al Seminari dels anys 50 ningú no ens va parlar mai del Cardenal Vidal i Barraquer, excepte el barber que, mentre ens tallava els cabells, de tant en tant deia «*si tornés el cardenal*» (*ho deia així*). I no sabíem de què ens parlava.

Fins i tot el seu secretari, el Dr. Joan Viladrich, que estava amb ell quan va morir a Suïssa, i jo el vaig tenir de professor, es va veure obligat a callar. Però sabem que ell amb alguns altres es comunicaven en secret i feien la seva feina fins i tot cap al Vaticà. El Dr. Joan Viladrich era en aquesta xarxa *Don Giovanni*. D'aquest temps hi ha una carta del Dr. Carles Cardó que els diu: «*ens volen dividir Catalunya i no per motius pastorals sinó per motius polítics*».

La història del Sr. Cardenal va estar envoltada de silencis però també de falsedats, de tergiversacions, de calumnies, d'ofenses i d'injúries.

A poc a poc es va anar fent llum. Hi va tenir un gran paper l'important obra de Mn. Ramon Muntanyola *Cardenal de la Pau* (Editorial Estela, 1969). Naturalment que no va estar sol. Hi havia persones ben enteses que en servaven la bona memòria, com des de Montserrat. En un antiquari vaig trobar un exemplar d'aquest llibre amb un escrit del Cardenal Albareda que diu: *Roma Clinica San Carlo. 9 del XII de 1965. En atansar-se el moment de la meva mort, se'm fa intensament viva la gran figura del Cardenal Francesc Vidal i Barraquer, Arquebisbe de Tarragona, tan injustament exiliat, fins a la mort, de la seva diòcesi, i que tantes proves de patern afecte n'havia dat. En ésser creat cardenal vaig fer el propòsit d'esperar el moment oportú per poder conduir les seves venerables despulles a Tarragona, entrant plegats en la nostra estimada Catalunya. El bon Déu no m'ha atorgat aquesta gràcia. Faci's sempre la seva voluntat. + Anselm M. Cardenal Albareda.* I aquest era Bibliotecari al Vaticà.

El gran artífex del retorn de les despulles del Cardenal a Tarragona va ser l'Arquebisbe Pont i Gol. Ho tenia molt clar. De seguida que va poder va anar a Suïssa, a la Valsainte, a pregar davant les despulles del Cardenal. Unes despulles que no van ser mai enterrades, perquè els monjos cartoixans, amb bon criteri, van pensar que l'havien de preparar per a enterrar-lo a Tarragona. I així el van tenir, a la caixa mortuòria, en un lateral. I així va estar durant 35 anys sense enterrar, perquè Franco no el va deixar tornar, ni viu ni mort.

Amb Pont i Gol al davant vam preparar el retorn. Va ser el 15 de maig de 1978. Una jornada impressionat. En aquell moment encara teníem por que pogués passar algun atemptat o alguna cosa. I per això el guió de l'itinerari del retorn és fals. Jo mateix, potser sense voler, alguna vegada ho he expressat com si hi hagués molta diferència d'horari. Ben refet tot el que es va fer amb els que hi van participar només van ser unes hores de diferència entre el que es va anunciar oficialment i el que es va fer. Van ser unes poques hores de diferència. Es va fer una parada no anunciada a l'església de Miami, barri marítim de Mont-roig del Camp. I d'allí es va tornar a entrar a la carretera general arribant a Cambrils com si vinguéss directament de Suïssa només passant per Solius..

Havíem pactat en viatge secret amb el President Tarradellas a Saint Martin-le-Beau que l'acte de la Catedral de Tarragona seria un acte estrictament religiós, sense cap connotació política. I que després el Govern de la Generalitat vindria un altre dia a Tarragona a fer-li homenatge. I així va ser el dia 26 de maig d'aquell 1978.

Amb motiu del retorn es va fer una Comissió amb personalitats de totes les diòcesis catalanes i es va elaborar un llarg missatge amb l'objectiu de manifestar que amb la vinguda de les despulles del Cardenal Vidal i Barraquer, l'Església de Tarragona quedava compromesa a assumir allò que el Cardenal va representar i va defensar al seu temps i a fer pròpies, amb una versió actualitzada, les línies de conducta a què va ser fidel.

De llavors fins ara, Déu n'hi do del que hem avançat! Cal agrair iniciatives com la d'avui, de la Lliga Espiritual de la Mare de Déu de Montserrat, com tot l'amplíssim programa d'actes que està duent a terme l'Ajuntament de Cambrils, avui tan ben representat i també tot el que duu a terme l'Arquebisbat de Tarragona i altres institucions i persones.

Tanmateix encara hi ha amplis sectors de la societat i de la mateixa Església que continuen mantenint la contaminació cognoscitiva. I hi ha persones especialment interessades a continuar fent-ho i continuar tergiversant i ofenent.

Una prova palpable d'aquesta continuació de la contaminació cognoscitiva, en la mateixa Església, referent al Cardenal, la tenim en les beatificacions de màrtirs de la guerra que es van fer a Tarragona, en la mateixa Arxidiòcesi del Cardenal. En prou feines es va fer algun petit esment del Cardenal. Un gran oblidat. Es van fer moltes referències al seu Bisbe Auxiliar, el beat Manuel Borràs. Qui no coneixia la nostra història es podia preguntar: a qui auxiliava aquest Bisbe Auxiliar?

Malgrat tot hem de continuar amb fe, amb esperança i amb caritat. Fent-ho així avui preguem per tots els patriotes catalans que ens han precedit i per tots els que també n'han sofert les conseqüències. Preguem també pels vivents, per tots els que formem la Catalunya actual. Amb esperit evangèlic hem de pregar també pels que es considerin enemics. Si volem que estigui clar que ho fem com a Església per l'Evangelí i no per opcions polítiques, també ens hem de preocupar i resar pels que estan empresonats i pels que estan exiliats. ¿Per què per uns sí i per altres no? Ho hem de fer per tots i per tots els que hi pateixen com són les seves famílies. Hi ha una pregària universal que fem cada Divendres Sant que diu literalment així: *preguem Déu Pare omnipotent, que alliberi el món de tota falsedat, de fam i de misèria; preguem igualment pels empresonats, i pels perseguits, pels qui són tractats injustament pels homes, pels emigrants, pels exiliats, pels malalts, pels moribunds i per tot els que sofreixen.* Aquesta és la pregària de l'Església que posa a la creu de Jesús el Divendres Sant i que farem bé de posar-hi cada dia.

Sobre aquests fets tan importants i greus que estem vivint, n'hi ha que creuen que el millor és callar, el silenci. No s'adonen —o no es volen adonar— que el silenci també pot ser víctima de la contaminació que estic comentant. El silenci es pot veure i interpretar de molt di-

ferents maneres. A mi em fa impressió un pensament atribuït a Gandi que diu que quan un sap en quin costat està la justícia, voler ser neutral és una manera de ser injust.

Sobre el parlar i el callar el Papa sant Gregori el Gran, en la seva Regla Pastoral, diu: *«el pastor ha de saber guardar silenci amb discreció i parlar quan és útil, de tal manera que mai no digui el que ha de ser callat ni deixi de dir el que ha de ser dit. Perquè així com el parlar indiscret porta cap a l'error, així el silenci imprudent deixa en l'error els qui podrien ser adoc-trinats. Sovint s'esdevé que hi ha alguns prelats poc prudents, que no s'atreveixen a parlar amb llibertat per por de perdre l'estima dels seus súbdits; obrant així, com diu el qui és la Veritat, no tenen cura del ramat amb l'afany d'uns veritables pastors, sinó a tall de mercenaris, ja que callar i dissimular els defectes és el mateix que fugir quan s'acosta el llop»*. Fins aquí el text del Papa sant Gregori el Gran.

No em vull allargar més. Demanem al Senyor que ens lliuri de la contaminació cognoscitiva. I que fem tot el que puguem per a treure-la de la nostra vida personal i col·lectiva. Demanem en aquesta Diada tan important que sapiguem ser, com el Cardenal i tants altres exemples, homes i dones dels que en diem de la doble fidelitat. Fidelitat a l'Església i fidelitat al nostre país, Catalunya, la nostra pàtria. Així sigui.

Ens està robant, l'Església?

Els darrers temps se senten moltes veus que acusen l'Església catòlica d'apropiar-se, saquejar, robar, milers de propietats que no eren seves (solars, camps, pisos, esglésies, cases, etc.), inscrivint-les en el Registre de la Propietat sense tenir cap títol de propietat (la primera inscripció s'anomena immatriculació). Darrerament la Unió de Pagesos s'ha afegit a l'acusació. Sobre aquest tema hi ha moltes confusions històriques i de conceptes que voldríem aclarir aquí.

Les desamortitzacions de bens eclesials de 1835-1836 i la de 1851 portaren a un grau tan gran d'embolic sobre les propietats que el 1861 es creà el Registre de la Propietat on es podien (no ha sigut mai obligatori) immatricular tota classe de béns, excepte els llocs de culte catòlics perquè era notori i evident que eren de l'Església. Donat el gran nombre d'altres bens a inscriure es determinà que les propietats que l'Església no en podia aportar un títol escrit de domini (herència, donació, compra...), però que constava que n'havia tingut la possessió per altres títols que ningú més tenia (possessió des de temps immemorial, inclusió en llistats que el govern va fer el 1861, visites pastorals on hi consten els bens, cadastre...), es va determinar que es podien immatricular mitjançant una certificació. I així es va anar fent des de 1861 fins 1998 sense interrupció (les diferents lleis i reglaments de 1909, 1915 i 1946, passant per la II República no canviaren res). Les immatriculacions per certificació de bens no de culte no es feren, per tant, segons una llei franquista segons alguns afirmen, sinó per una del 1861. Cal remarcar també que immatricular un be no concedeix la propietat, que pot venir de segles enrera i és evident que hi havia propietaris abans del 1861; només dona seguretat jurídica al ja propietari, amb títol escrit de domini o no.

El 1998 s'aixecà la prohibició d'immatricular les esglésies, per considerar-la inconstitucional (R. Decret 1867/1998) i entre el 1998 i el 2015 l'Església va poder immatricular els seus temples amb el mateix procediment (mitjançant certificació) que s'utilitzà durant 137 anys. El 2015, hi hagué un acord general (també de l'Església) que ja no era necessari continuar amb el procediment especial d'immatriculació.

El procediment d'immatriculació no s'ha fet de manera arbitrària o com alguns diuen per "apropiació", espoli o robatori. Sempre s'ha fet presentant una documentació que provés que era de titularitat eclesial i que estava inscrita al cadastre. En tot cas la possessió com a amos, pacífica, durant molts anys i sense discussió, sempre pot ser decisiva. La darrera decisió per immatricular sempre ha estat del registrador de la propietat, que havia de mirar amb detall cada certificació. Si hi ha hagut algun error, sempre es pot corregir i totes les diòcesis estan disposades a parlar-ne.

Alguns col·lectius i el Govern espanyol mateix propugnen fer un llistat dels bens eclesials immatriculats (de fet es pot trobar fàcilment a la web del Registre de la Propietat) a fi “d’estudiar la reversió al domini públic dels bens immatriculats”, donant per suposat que hi ha bens de “domini públic” que l’Església s’ha apropiat. Un be pot ser de domini públic per naturalesa (rius, costes...) o per llei. Cap be immatriculats compleix aquestes característiques. Els bens eclesials són de domini privat, però no pertanyen ni als capellans ni als bisbes a títol personal perquè només en són administradors. Durant segles el poble catòlic ha construït i confiat a l’església una sèrie de bens al servei de les comunitats per celebrar, anunciar l’Evangeli i ajudar als més pobres. Són bens de domini privat però al servei de tot el poble, amb finalitats religioses, culturals i socials. L’Església ha conservat i custodiat aquests bens a través dels segles, amb pocs recursos i amb gran esforç. Són una ínfima minoria els que són econòmicament rendibles i ni de molt lluny compensen les despeses en aquest sector. En cap cas es tracta de bens comunals, que són propietat d’un grup o de tots els habitants d’un poble, ni tampoc són “del poble” i per tant de l’Ajuntament. Aquest sí que faria una apropiació indeguda.

L’Església no ha estat robant uns bens, simplement hi ha posat ordre.

ANTONI MATABOSCH

Prevere de l’arquebisbat de Barcelona.

President honorari de la Fundació Joan Maragall

Article publicat a La Vanguardia el dia 7 d’octubre

Aprendre contínuament

A mig mes d'octubre celebrem la memòria de santa Teresa. Vaig estar nou anys a la parròquia sota aquest patrocini a Gavà. L'evangeli de la memòria de santa Teresa de sempre m'ha semblat d'aquells «simptomàtics». Diria que en Mt 11,25-30 es retroba la doble dimensió que pren la figura de santa Teresa: mística i reformadora. Segurament hauríem de dir que les dues dimensions es retroalimenten mútuament. En Mt 11,25-30, des d'aquest punt de vista s'hi concentra bona part del misteri de Jesús.

El fragment de l'evangeli comença dient que «En aquell moment Jesús va respondre...». No només «va dir». ¿A què o a qui va respondre Jesús? El context més immediat (c. 11 de Mateu) situa com a interlocutors de Jesús, primer els deixebles de Joan Baptista enviats a preguntar: «Ets tu el qui ha de venir, o n'hem d'esperar un altre?» A continuació Jesús parla a la multitud sobre Joan Baptista: «Què heu sortit a contemplar al desert?». La pregunta de Jesús es concreta en una interpel·lació als contemporanis de Jesús («A qui compararé la gent d'aquesta generació?») i en una crítica («Aleshores Jesús començà a blasmar les poblacions on havia fet molts dels seus miracles, perquè no s'havien convertit»). Bona part de les respostes de Jesús als seus interlocutors apunten ja a la resposta definitiva expressada en el text que ens ocupa. «... Els pobres reben l'anunci de la bona nova. I feliç aquell qui no em rebutjarà.» «Doncs què hi heu sortit a veure? Un profeta? Sí, us ho asseguro, i més que un profeta... I ni que no ho volguéssiu creure, ell és Elies, el qui havia de venir.» «Però les obres de la saviesa acrediten que és justa.» «S'haurien convertit... Et penses que serà enaltida fins al cel? Al país dels morts, baixaràs!»

Jesús respon al que sembla una experiència personal de realitat que, al seu voltant, no avança. La gent que es converteix! Jesús respon amb el que normalment interpretem com una pregària. Però la qüestió abasta més dimensions. Aquest seria un punt a subratllar: en un mateix bloc Jesús ajunta tres aspectes. D'entrada Jesús respon al Pare. Les primeres paraules de Jesús es dirigeixen al Pare amb un *tu*: «T'enalteixo, Pare, Senyor del cel i de la terra, perquè has revelat als senzills tot això que has amagat als savis i entesos. Sí, Pare, així t'ha plagut de fer-ho.» Que Jesús s'adreci al Pare en les circumstàncies que he descrit (la gent no es converteix) pren tot el sentit del món, més encara veient com s'hi adreça. La pregària de Jesús s'expressa com a «reconeixement elogiós» que tot el que passa és obra del Pare, i a més a més és una obra volguda així conscientment. Dit d'una altra manera, la mirada sobre la realitat de les persones s'aprofundeix. Fent pregària Jesús posa al descobert l'actitud del Pare: es revela als senzills i s'amaga dels savis i entesos. De manera que la gent que no s'ha convertit probablement ha de ser interpretada com aquesta gent sàvia i entesa per a la qual el Pare encripta la seva revelació. És a dir, que Jesús no estaria criticant els qui

no es converteixen per falta de fe sinó per falta de situar-se entre els destinataris de la revelació. Recordem la primera resposta de Jesús: «Aneu a anunciar a Joan el que sentiu i veieu: els cecs hi veuen, els coixos caminen, els leprosos queden purs, els sords hi senten, els morts ressusciten.... [i com a síntesi d'aquesta llista] els pobres reben l'anunci de la bona nova.» Conclusió de Jesús? Una benaurança: «Feliç aquell qui no em rebutjarà.»

De cop i volta el que Jesús ha iniciat com a pregària (es dirigeix al Pare amb un *tu*) es transforma en un discurs sobre el Pare (parla del Pare amb un *ell*). El pas de la *pregària* al *discurs* (teològic), o millor dit, la correlació sana entre els dos camps expressa l'experiència de sempre de l'Església que contínuament s'interroga sobre la font de la teologia. Evidentment la font és la Vida. Estem parlant, però, de la vida dels senzills. No es tracta de barrejar nivells (l'espiritual i l'acadèmic), ni encara menys de confondre'ls. La cosa és més senzilla. Si volem «parlar» de Déu a terceres persones sembla lògic que abans hàgim «parlat» amb Ell directament. No sorprèn, doncs, que en parlar del Pare, Jesús adopti el discurs del do i de l'entrega: «El meu Pare ho ha posat tot a les meves mans». A partir del do es pot accedir al coneixement. Val a dir: no es tracta de conèixer l'altre sinó de conèixer-se mútuament l'un a l'altre. Com que la pregària s'ha centrat en la revelació de Déu, el discurs (teològic) sobre Déu també s'hi centra. És veritat que Jesús confessa el Pare perquè ha revelat «aquestes coses» als senzills... Ara queda clar que «aquestes coses» signifiquen la persona de Jesús. El Fill és qui revela el Pare a qui vol revelar-lo. Perquè s'acabi d'entendre: la identitat del Fill es manifesta com a Revelació del Pare.

Fent un tercer pas, del discurs (teològic) es passa a la *proposta* (pastoral), diguem-ho amb una expressió moderna. La proposta pastoral s'adreça a algú amb un *tu* (*vosaltres*, en aquest cas) com ho feia la pregària. «Veni a mi tots els qui esteu cansats i afeixugats, i jo us faré reposar. Accepteu el meu jou i feu-vos deixebles meus [lit. «apreneu de mi»...]. Entenc que Jesús s'expressa en el format del paral·lelisme bíblic. Per tant, el repòs dels cansats que van a Jesús es correspon a la condició de deixeble». Tornem per un moment enrere: «Ningú no coneix el Pare, fora del Fill i d'aquells a qui el Fill el vol revelar.» En la proposta pastoral comprenem que Jesús no revela el Pare a qui vol per caprici, ni excloent a algú d'entrada. La voluntat reveladora de Jesús es compleix i buscar fer deixebles. Millor dit, ensenyar i que el seu ensenyament sigui acollit-viscut. Altre cop trobarem aquí el llenguatge de la revelació entesa com a do-entrega: «... perquè sóc mansuet i humil de cor». Potser la traducció hauria d'usar paraules més contundents perquè aquesta autodefinició de Jesús (que brolla del cor, és a dir, de la voluntat activa) situa Jesús com el Pobre. El mateix es pot dir de «el meu jou és suau, i la meva càrrega, lleugera.» Totes aquestes paraules indiquen també la irrellevància i la intranscendència social. Paradoxa. Quan Jesús més irrellevant i insignificant es troba, més ens revela el cor del Pare i més ens convida a seguir-lo.

Acabo amb dos exemples del mateix evangeli. En les escenes de Mateu sobre la predicació de Joan Baptista i el baptisme de Jesús, es combinen el fet que la gent s'acosta a Joan i confessa (en grec: *exomologoumenoi*) els seus pecats, i el fet que el Pare revela el Fill, el seu es-

timat, en qui s'ha complagut (en grec: *eudokêsa*). Són exactament les mateixes paraules que Jesús usa en la seva pregària: enalteix el Pare (en grec: *exomologoumai*) per revelar-se als senzills i li reconeix que així li ha plagut de fer-ho (en grec: *eudokía*). Segon exemple. Jesús renta els peus als deixebles i s'explica: «Vosaltres em dieu “Mestre” i “Senyor”, i feu bé de dir-ho, perquè ho sóc. Si, doncs, jo que sóc el Mestre i el Senyor, us he rentat els peus, també vosaltres us els heu de rentar els uns als altres. Us he donat exemple perquè, tal com jo us ho he fet, ho feu també vosaltres» (Jn 13,13-14).

Tant de bo aquesta sigui la nostra pregària, el nostre discurs (teològic), la nostra proposta (pastoral).

JOAN RAMON MARÍN

Prevere del bisbat de Sant Feliu de Llobregat.

Consiliari internacional de la CIJO

L'aportació de Sant Jeroni a la fe i l'espiritualitat cristiana

Sant Jeroni (Estridó –Dalmàcia, actual costa de Croàcia– c. 340 – Betlem –Judea–, 420), ordenat de prevere, no fou un pastor convencional, car no va tenir encomanada al seu càrrec una Església local com altres pares de l'Església coetanis, sinó que es va dedicar a la vida monàstica, principalment en la seva modalitat eremítica, tot i que va reunir un bon nombre de deixebles al voltant seu i sobre ells va exercir un gran i benèfic influx. El seu nom complet era Eusebi Sofroni Jeroni. Cada un dels tres noms té un significat adient per al personatge i per a la seva aportació a la vivència de la fe i de l'espiritualitat cristiana: Eusebi, nom que fa referència a la virtut de la pietat (eusebeia), de la relació de l'home amb Déu; Sofroni (sophronios, sophron), nom que apunta a l'equilibri de la ment; i Jeroni (hieronimos), adjectiu que expressa el caràcter sagrat del seu nom (hierós onoma, nom sagrat), que s'ha convertit en el nom pel qual ha estat conegut posteriorment. La recent celebració de la seva memòria, el 30 de setembre, ens convida a considerar la importància de la seva persona i de la seva aportació a la vida i espiritualitat cristiana.

Són moltes les coses que podríem dir de San Jeroni, i la seva vida serà sempre objecte d'una extensa biografia; però en aquest article m'agradaria posar de relleu la seva tasca com a exegeta, traductor i comentarista de la Sagrada Escripura. En l'última dècada del segle passat, l'Església a Catalunya va tenir el goig de rebre i aportar a la societat una nova versió de la Bíblia a la nostra llengua, la *Traducció Bíblica Interconfessional*, que en aquests darrers anys s'ha anat perfeccionant i enriquint amb noves revisions; una traducció feta, com el seu nom indica, amb traductors i col·laboradors de l'Església catòlica i d'altres confessions cristianes. Anteriorment ja teníem dues bones versions de la Bíblia al català, la de l'Institut Cambó i la dels Monjos de Montserrat, però cap d'elles no era una versió interconfessional, tot i que la dels Monjos gaudia de tant prestigi que fins i tot era usada en moltes Esglésies protestants de casa nostra. Si per a nosaltres, cristians de Catalunya dels segles XX i XXI, la recepció de la Traducció Interconfessional ha estat una gran efemèride, podem imaginar-nos el que va representar en el món llatí de l'Imperi Romà poder disposar de la traducció de la Bíblia encarregada pel Papa sant Damas a sant Jeroni, que va representar per a aquella època un gran avenç i tota una novetat.

¿I per què va representar una novetat? Certament, en llatí ja hi havia versions de la Bíblia sencera, que avui dia es coneixen sota el nom genèric de *Vetus latina*, però pel que fa a l'Antic Testament es tractava de traduccions fetes sobre la *Septuaginta*, la versió grega de l'Antic Testament, primer per a ús dels jueus de llengua grega de la diàspora i després per a ús dels cristians. Així, doncs, l'única versió en llatí de què hom disposava aleshores era la traducció d'una traducció. Per al Nou Testament no hi havia hagut problema, puix que, en ha-

ver estat escrit en grec com a primera llengua, la versió llatina ja s'havia fet des de l'idioma original. ¿Per què ningú, fins a sant Jeroni, no es va preocupar de traduir l'Antic Testament de manera directa de l'hebreu al llatí per tal d'obtenir així una versió més exacta? Perquè fins aleshores, els grans intèrprets de l'Esclatúra, com Orígenes, Tertul·lià, Atanasi i d'altres s'havien acontentat amb la versió de la *Septuaginta*, que gaudia d'un gran prestigi i era un text de referència que hom considerava igualment com a inspirat; i també per les conseqüències històriques de la ruptura entre la Sinagoga i l'Església, que van portar segles de desencontres. Recordem com el Concili de rabins jueus celebrat a Jàmnia (ca. 90 dC.), a més de fixar el cànon hebreu o palestinenc de l'Antic Testament va suposar la ruptura entre el judaisme i el cristianisme que, fins aleshores, havia estat considerat com un grup jueu. En aquest context podem interpretar aquesta cita de l'Evangelí: «*Els seus pares van respondre així perquè tenien por dels jueus, que llavors ja havien acordat expulsar de la sinagoga tot-hom qui confessés que Jesús era el Messias*» (Jn 9,22). Portat pel seu excel·lent domini de la llengua hebrea, sant Jeroni va emprendre una empresa extraordinària i va posar els fonaments definitius per a la traducció, la interpretació i l'exegesi bíblica i ens va mostrar la importància de la llengua original, en aquest cas en uns textos inspirats per Déu, que són el testimoni de la revelació divina. Però al mateix temps se li va presentar un problema que l'autoritat del Papa sant Damas va resoldre sàviament. En efecte, el cànon de la *Septuaginta*, o cànon alexandrí, contenia uns quants llibres més que el cànon hebreu; són els llibres que avui coneixem com a Deuterocanònics, d'alguns dels quals, en aquella època, no havien arribat els originals hebreus; i fins i tot d'altres ja havien estat escrits directament en grec, com és el cas del llibre de la Saviesa. Si la nova versió llatina es realitzava a partir del cànon hebreu, ¿què s'havia de fer amb aquests llibres?, ¿podien continuar essent inclosos a l'Antic Testament? Era innegable que durant molt de temps havien alimentat la fe cristiana i havien estat considerats com a Paraula de Déu. La decisió del Papa Damas fou que continuessin formant-ne part, i sant Jeroni s'hi va avenir i va obeir; no va voler anteposar la seva autoritat intel·lectual a l'autoritat apostòlica del Papa. Aquest fou, sens dubte, un gest positiu que ens ha ajudat a veure com el Magisteri de l'Església està per sobre d'opinions personals, per molt erudites que aquestes siguin; fou també un gest que va afavorir la unitat dels cristians, tot evitant divisions entre esglésies locals: encara que en diverses llengües, l'Església catòlica té un sol cànon de la Sagrada Esclatúra, considerant l'Antic Testament dels primers cristians, rebut dels jueus de la diàspora, com a cànon universal.

A més de tota la ingent obra exegètica i de traducció bíblica realitzada per Jeroni, tenim d'ell un ampli epistolari, un tractat dogmaticoapologètic que porta per títol *La virginitat perpètua de Maria, contra Elvidi*, i un *Comentari a l'Evangelí de Sant Marc*. Des de la seva comesa d'exegeta i traductor, sant Jeroni va contribuir a la consolidació de la doctrina emanada dels Concilis de Nicea i Constantinoble, essent la seva obra una contribució al manteniment de l'ortodòxia.

JOAQUIM MESSEGUER GARCIA
Prevere del bisbat de Terrassa
Rector de Sant Pere i arxiprest de Rubí

Mirada sacramental o virtual

Els qui celebrem la litúrgia no som pas persones d'una època diferent a l'actual. Som ciutadans, homes i dones, joves i ancians, influenciats pels mateixos corrents que tot-hom. Tanmateix, la fe sempre s'ha comprès com una realitat que dona un plus de coneixement, atès que, a causa de la gràcia divina, aporta una autèntica il·luminació en tots els àmbits de la personalitat humana.

Diem això perquè, des de fa un cert temps, amb el triomf d'internet, de les xarxes socials i del perfeccionament tecnològic, una nova manera de veure la realitat s'ha anat imposant, i molts en són uns entusiastes defensors; volem dir el que es coneix com «la realitat virtual». Imatges, converses, sons, intercanvis, jocs, etc., que només tenen vida a través de les pantalles de televisors i altres aparells.

Curiosament, aquesta «realitat» ha fascinat tant a alguns dels nostres contemporanis que, sense demanar permís, també li han obert les portes dels santuaris, allí on es revela la realitat més ajustada a la veritat sobre Déu i sobre l'ésser humà, i que demanaria, per això mateix, un esperit més acurat davant qualsevol contaminació de l'esmentada veritat.

Tot amb tot, no és difícil veure presbiteris, en esglésies de ritu romà, on les pantalles estan ja ben instal·lades, i en funcionament durant les celebracions litúrgiques. Ens preguntem si no estem davant el triomf de la mirada virtual sobre la sacramental.

Allò que diem i fem durant les celebracions sagrades no és pas quelcom disposat a gust de cadascú. Allí es pronuncien les paraules que hem rebut de l'oració de l'Església, arrelades en la Sagrada Escripura, i realitzem els ritus que la Tradició ha consolidat com a signes que fan visible l'acció de Déu invisible.

Però aquestes veritats divines no són percebudes immediatament per les persones. Hom necessita una pedagogia que les faci entrar en la comprensió i el sentit d'aquestes accions, fins a poder-ne participar activament i conscient. La Iniciació cristiana —dels primers segles i d'avui— amb la seva catequesi mistagògica, de la qual tenim exemples esplèndids dels Pares de l'Església, maldava —i malda encara— precisament per aconseguir aquest objectiu. Que els dons divins que els neòfits han vist, sentit, viscut, siguin captats espiritualment a través d'una mirada interior competentment educada.

Estem convençuts que només així les nostres comunitats cristianes seran autènticament evangelitzadores. Els succedanis sempre han donat mal resultat, si el que hom cerca és, de debò, caminar per la veritat i conformar-hi la pròpia existència.

Omplir les esglésies de pantalles lluminoses, on es projectin imatges que transportin els fidels fora de l'espai sagrat, no és una bona idea, ni ajuda a forjar personalitats espiritualment adultes, és a dir, marcades per aquella font primària i necessària de la participació activa i plena en les accions litúrgiques (cf. SC 14).

Repetim-ho: només educant la mirada dels infants, joves i adults de les nostres comunitats, fent-los capaços d'anar d'allò visible al que és invisible (*per visibilia ad invisibilia*) amb una acurada sacramentalitat, podrem fer cristians espiritualment adults.

Ja ho va escriure el Papa a l'inici del seu pontificat: «El desvetllament de la fe passa pel desvetllament d'un nou sentit sacramental de la vida de l'home i de l'existència cristiana, en el qual allò visible i material està obert al misteri del que és etern.» (*Lumen Fidei*, 29 juny 2013, 40).

JAUME GONZÁLEZ PADRÓS

Prevere de l'arquebisbat de Barcelona.

Professor de la Facultat de Teologia de Catalunya

Actualitzem l'ideal de la Mercè

La festa de la Mare de Déu de la Mercè o, com també l'anomenen, del Remei i de Gràcia en les nostres necessitats, redemptora de captius, que celebrem amb joia, ens ajuda a redescobrir els grans ideals cristians en aquests dies de recomençament del nou curs pastoral. Necessitem que la Mare del cel inspire la nostra vida per posar-la totalment al servei dels altres, i que la seva inspiració ens endinsi en totes les dimensions de la virtut de la caritat. «Ella és mestra de consagració a Déu i al poble, en la disponibilitat i el servei, en la humilitat i la senzillesa d'una vida oculta, totalment entregada a Déu, en el silenci i en la pregaria», escriu el Papa Francesc als Mercedaris (2017).

El “descens” de la Mare de Déu a Barcelona fa 800 anys, per inspirar un ideal de redempció als cristians del segle XIII, és font de la nostra alegria i del nostre consol. St. Pere Nolasc, un laic que canvia el comerç per la preocupació pels germans durament empresonats pels turcs i que podien perdre la seva fe, és qui inicia pròpiament el nou orde religiós, l'Orde de la Mercè, ajudat pel bisbe de Barcelona Berenguer de Palou i el Capítol canonical, i pel dominic St. Ramon de Penyafort, amb el mateix rei de Catalunya i Aragó Jaume I, que els presta tota la seva protecció. La Verge Maria els va inspirar una vivència real i concreta de les paraules de Crist: «Era a la presó i vinguéreu a veure'm», on revela que només l'amor tingut als més petits serà el que haurà arribat fins al mateix Fill de Déu: «M'ho fèieu a mi!» (Mt 25,36.40). L'amor no passa mai!

L'«ideal de la Mercè» que Maria impulsa consisteix a redimir captius no amb les armes sinó amb l'amor, la pregària, les almoines, la negociació i, si convé, oferint-se un mateix a canvi de la llibertat dels empresonats. Pau i diàleg, conviccions pròpies i acostament als enemics, respecte per la llibertat religiosa i recerca de la transformació de l'altre, del qui ens oprimeix o del qui ha delinquit. Hem de saber traduir aquest ideal amb noves i concretes accions pastorals.

És bo que aquests dies, amb tots els qui treballen en la pastoral penitenciària, li presentem els nostres germans afligits per la privació de llibertat arreu del món. La presó sempre és un càstig molt dur per a ells i les seves famílies. Maria és la Mare pobra del Magnificat, que sap què és viure en el desarrelament, no trobar casa, ser rebutjada, viure refugiada a Egipte, i haver de tirar endavant amb l'ànima en suspens. Maria coneix bé els qui ara malviuen a les presons, les seves famílies —que pateixen tant—, i en té gran pietat. Maria comprèn bé el dolor de les víctimes i les immenses conseqüències negatives que els delictes han originat. Però segur que, trencant aïllaments severs i reixes, deixarà passar a mans plenes i sense

distincions la gràcia amorosa i guaridora del seu Fill, i ens ensenyarà a tenir amb tothom entranyes de misericòrdia.

Que la Mare de la Mercè acompanyi els funcionaris de presons, il·lumini els cossos legislatius de les nacions, i inspirei els governants i els responsables de les institucions penitenciàries perquè legislin i actuïn amb humanitat i amb prudència, apostin per alternatives menys doloroses que la presó, i no abdiquin de l'ideal de restauració personal i de reinserció social. Que puguem avançar pel camí de la justícia restaurativa i perquè finalment, pel poder de Déu, el perdó venci l'odi, i la indulgència la venjança. Santa Maria, Mare de la Mercè, doneu-nos amor, coratge, misericòrdia i esperança!

.

+ JOAN ENRIC VIVES I SICÍLIA,

Arquebisbe d'Urgell

El Pare Joan Cererols i Fornells en el quart centenari del seu naixement (1618-2018)

El pare Joan Cererols i Fornells, ja des del seu temps de monjo fins als nostres dies, ha estat considerat un dels grans músics de Montserrat, com a mestre i com a compositor. Ja els seus contemporanis el consideraven: "El Mestre. El Músic. El Compositor"; tal com s'expressa la biografia que en tenim en el Catàleg de monjos antics escolans. "El Mestre": perquè va exercir de mestre de l'escolania uns trenta anys i va formar molts deixebles. "El Músic": per la seva capacitat de tocar diferents instruments i per la seva saviesa musical. "El Compositor": per la quantitat gran d'obres escrites que ens n'han arribat, tant en llatí com en vernacle; fins ara se n'han pogut comptabilitzar 78 obres d'una gran qualitat, encara que algunes incompletes i possiblement en queden de desconegudes.

Va néixer a Martorell entre el 7 i el 9 de setembre de 1618 (el dia nou va rebre el baptisme i rebé els noms de Pere, Joan, Jaume i Josep), com a setè fill del matrimoni Jaume Cererols i Elionor Fornells. El matrimoni vivia a Martorell d'on era filla la mare; el pare venia de Calaf. A Martorell exercia l'ofici de baster. Res no sabem de la seva infantesa ni de les vicissituds familiars i de la vida de Martorell. Però ben aviat, entre 1625 i 1628, quan tenia entre 7 i 10 anys, devia entrar a l'escolania de Montserrat. No fora gens estrany que a Martorell hagués demostrat una capacitat musical com a cantor de la parròquia. Però desconeixem qui el va encaminar cap a Montserrat: ell mateix conta en l'ofrena que fa del seu primer volum de misses, "no sé si per voler dels pares o meu"; en tot cas tot ho atribueix a la sol·licitud de la Mare de Déu, envers la qual demostra, en aquesta ofrena, una gran devoció. Deixeble del pare Joan March (1582-1658), a l'escolania fa grans progressos musicals quant a l'exercici d'instruments, sobretot de corda: el violó (segurament el violí, però també podia ser un baix de violí), l'arpa, l'arxillaüt, la trompa marina i l'orgue, juntament amb els coneixements elementals de l'harmonia i del contrapunt. Amb un bon bagatge musical, entra al noviciat de Montserrat el dia 6 de setembre de 1636, amb divuit anys d'edat. Llavors comença el període d'estudis eclesiàstics i literaris a Montserrat mateix en els quals, segons els contemporanis, també va sobresortir, en especial en el llatí, que parlava correntment, i en moral; s'indica que també fou bon poeta. Això fa pensar que potser els textos poètics dels seus "villancicos" van sortir de la seva ploma. Aquests anys de formació es van completar amb una estada a Madrid, segurament només d'un parell d'anys (1644-1645), per perfeccionar-se en la formació musical.

¿Quan va començar els seu mestratge musical a l'escolania? No ho sabem del cert. Però no podia ser gaire més tard de la seva tornada a Montserrat, ja que, si va exercir-lo uns trenta anys, no podia pas ser més tard de 1650; mestratge que va alternar amb el de Sagristà Major, càrrec unit estretament també amb els escolans en la part del vestir, a part d'ocupar-se

de l'embelliment de l'església; càrrec que alternà amb el pare Josep Sellarès i entre els dos embelliren pictòricament el cambril de la Mare de Déu, una mostra d'aquesta decoració encara és visible avui sobre l'antiga porta del cambril, amb data del 1658.

Aquests anys de mestratge van ser fecunds també per les obres musicals escrites que va deixar: la biografia diu de manera resumida que "va deixar escrits molts llibres de música", dels quals actualment en queda del primer que va escriure, el full de portada amb dedicatòria a la Mare de Déu i l'índex de sis misses; de la resta no en queda res, només obres escrites sense estar aplegades en llibres, que s'han conservat en diferents arxius. Cererols escriu la música en consonància plena amb el seu temps barroc: música a diferents cors, grandiosa, que solemnitza abastament la litúrgia monàstica de Montserrat, però sense caure en virtuosismes estèrils.

L'estima dels deixebles pel mestre Cererols es pot calibrar per la quantitat d'obres que aquests van copiar i escampar per diferents capelles musicals on ells van exercir: aquesta estima es fa més palesa pel fet que a Montserrat, degut a la pèrdua de l'arxiu antic, no queda cap còpia contemporània de les seves obres; però degut al fet que, des de la seva mort, a Montserrat cada any es cantava un responsori compost per ell en l'aniversari de la seva mort, s'han conservat còpies d'algunes obres; actualment encara, en la missa funeral d'un monjo, es canta l'antífona ofertori de la seva missa de difunts a set veus.

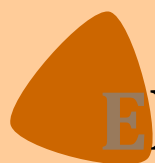
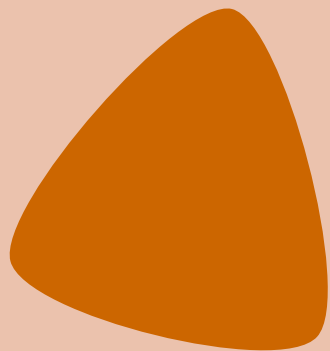
Fora de Montserrat, Cererols també va ser tingut per gran mestre, no sols per les còpies que es van fer de les seves obres, sinó també perquè sovint va haver de presidir els tribunals d'examen per a les oposicions a mestre de capella.

Un altre exemple de l'estima que la comunitat de Montserrat li tenia va ser que el 1668 se li va proposar d'estar al cap davant de la comunitat monàstica com a abat, atesos els seus dots humans i espirituals; però ell va refusar perquè no es veia amb forces per dur a terme aquesta tasca.

Cererols morí a Montserrat el 1680, a l'edat de 62 anys.

DANIEL CODINA

Monjo del Monestir de Santa Maria de Montserrat

El Bon Pastor
Revista per a preveres

